

Інвестиційно-інноваційна складова частина соціально-економічного розвитку міста Луцька

*Роботу виконано на кафедрі менеджменту,
податкової та бюджетної політики
ВНУ ім. Лесі Українки*

Розглянуто особливості формування бюджету розвитку міста. Проаналізовано джерела доходів бюджету розвитку й проблеми, пов'язані з дохідною та видатковою частинами бюджету.

Ключові слова: бюджет розвитку, інвестиції, інвестиційна політика, інновації, місцеві бюджети.

Кулай А. В. Инвестиционно-инновационная составляющая часть социально-экономического развития города Луцка. Рассмотрены особенности формирования бюджета развития города. Проанализированы источники доходов бюджета развития и проблемы, связанные с доходной и расходной частями бюджета.

Ключевые слова: бюджет развития, инвестиции, инвестиционная политика, инновации, местные бюджеты.

Kulai A. V. Investment and Innovation Component of Socio-Economic Development of Lutsk. The article deals with peculiarities of the development budget. Analyzed the sources of revenue and development issues related to revenue and expenditure of the budget.

Key words: development budget, investments, investments policy, innovation, local budgets

Постановка наукової проблеми та її значення. Високий рівень зношеності мереж, будівель, споруд і механізмів системи житлово-комунального господарства призводить до високої ймовірності виникнення аварій, подорожчання енергоносіїв, зумовлює необхідність запровадження енергозберігальних технологій, низьку конкурентоспроможність українських експортних товарів на світовому ринку та інші об'єктивні причини, що вимагають збільшення інвестиційної складової частини бюджету, підтримки економічного зростання, оновлення закладів бюджетної сфери й соціальної інфраструктури, стимулювання переходу до інноваційно-інвестиційної моделі розвитку держави в цілому та території зокрема.

Тому на сучасному етапі, особливо в умовах обмеженості фінансових ресурсів, у містах зростає роль бюджету розвитку в соціально-економічному розвитку країни, спрямованого на ефективне й результативне використання бюджетних коштів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій із цієї проблеми. Проблематиці інвестиційно-інноваційної складової частини бюджету розвитку присвячено багато наукових досліджень, найвагомішими серед яких є праці В. Г. Дем'янишина, Т. І. Єфименко, Т. Г. Затонацької, І. В. Запатріної, В. П. Кудряшова, І. О. Луніної, І. О. Лютого, В. Федосова, І. Чугунова та ін.

Метою дослідження є вивчення особливостей податково-бюджетної політики в Луцьку, спрямованої на активізацію інноваційних процесів в економіці й забезпечення конкурентоспроможності виробничого та обслуговуючого потенціалу міста.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Інвестиційно-інноваційна спрямованість бюджетної політики визначається такими нормативно-правовими актами: Законами України «Про інноваційну діяльність» № 40-IV від 04.07.2002 р., «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 16.01.2003 р. № 433 – IV, 1 програмою економічних реформ на 2012–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», Постановою Верховної Ради України «Про основні напрями бюджетної політики на 2011 рік» № 2318-IV від 04.06.2010 р., Постановами Кабінету Міністрів України «Про схвалення Прогнозу показників зведеного бюджету України за основними видами доходів, видатків і фінансування на 2011–2013 роки» № 988 від 12.09.2009 р., «Про схвалення Декларації цілей та завдань бюджету на 2011 рік (Бюджетної декларації)» № 315 від 19.04.2010 р., прогнозом економічного і соціального

розвитку України на 2012–2013 роки. «Про Державний бюджет України на 2011 рік» № 2857-17 від 27.07.2011 р.

Як зазначає Т. Г. Затонацька, інвестування регіонального розвитку є найважливішим інструментом державного регулювання політичних, економічних, соціальних проблем, адже саме через нього шляхом перерозподілу ВВП і національного доходу держава може акумулювати достатньо коштів для забезпечення розвитку країни..., а бюджетні ресурси мають розглядатися як невід'ємна частина загальних інвестиційних ресурсів усієї системи суспільного відтворення [9].

Основним джерелом бюджетного фінансування інвестиційного розвитку місцевого самоврядування є кошти бюджету розвитку спеціального фонду місцевих бюджетів, економічна суть якого полягає в акумулюванні певної частини бюджетних ресурсів із дотриманням принципу цільового призначення, для фінансування видатків, пов'язаних із розвитком територій: капітальні вкладення, реконструкція, внески органів місцевого самоврядування до статутних фондів суб'єктів підприємницької діяльності та інші. Бюджет розвитку є складовою частиною спеціального фонду місцевого бюджету. Його фінансування здійснюється за рахунок конкретно визначених джерел надходжень.

У зв'язку зі зміною бюджетного та податкового законодавства у 2011 році суттєво зросли обсяги інвестиційних фінансових ресурсів місцевого самоврядування шляхом додаткової передачі до місцевих бюджетів окремих надходжень, включаючи ті, що зараховувалися до Державного бюджету України.

Відповідно до ст. 71 Бюджетного кодексу України, визначено такі надходження до бюджету розвитку спеціального фонду місцевих бюджетів:

1) єдиний податок, що зараховується до бюджетів місцевого самоврядування (запроваджено з 2011 року) ;

2) дивіденди (дохід), нараховані на акції (частки, паї) господарських товариств, у статутних капіталах яких є майно АРК, комунальна власність;

3) плата за надання місцевих гарантій (запроваджено з 2011 року);

4) кошти від відчуження майна, що належить АРК, та майна, яке перебуває в комунальній власності, кошти від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення або прав на них;

5) 90 % коштів від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення або прав на них, що перебувають у державній власності до розмежування земель державної й комунальної власності (крім земельних ділянок несільськогосподарського призначення, що перебувають у державній власності, на яких розміщені об'єкти, що підлягають приватизації), при цьому від продажу земельних ділянок на території АРК 35 % – до бюджету АРК, 55 % – до сільських, селищних, міських бюджетів АРК;

6) субвенції з інших бюджетів на виконання інвестиційних програм (проектів);

7) кошти від повернення кредитів, які надавалися з відповідного бюджету до набрання чинності цим Бюджетним кодексом України, та відсотки, сплачені за користування ними;

8) місцеві запозичення, здійснені в порядку, визначеному Бюджетним кодексом та іншими законами України;

9) кошти, які передаються з іншої частини місцевого бюджету за рішенням ВР АРК, відповідної місцевої ради [7].

Усього в бюджеті розвитку м. Луцька на 2011 рік передбачено 15300 тис. грн, це становить 41 % загального обсягу доходів спеціального фонду. У той же час бюджет розвитку до загального й спеціального фондів міського бюджету в цілому становить лише 3 %, що є недостатнім для забезпечення повноцінної інвестиційної діяльності органу місцевого самоврядування. На мою думку, реальні обсяги бюджету розвитку повинні бути значно більшими – в межах 15 % загального обсягу бюджету. У сумі на 2011 рік це могло б становити 90 млн грн. Саме така сума інвестицій могла б забезпечити реконструкцію житлово-комунального господарства, а також об'єктів соціальної інфраструктури міста.

Станом на 01.06.2011 р. до бюджету розвитку надійшло 4762, 8 тис. грн, що становить лише 31 % річних призначень.

Надходження єдиного податку збільшило ресурси бюджету розвитку на 11000 тис. грн, і в структурі його доходів він становить 43 %.

Надходження від відчуження майна територіальної громади міста на 2011 рік очікується 3000 тис. грн, від продажу землі – 1300 тис. грн, усього – 4300 тис. грн, що становить 29 % загальних надходжень бюджету розвитку [1].

Слід зазначити, що в бюджеті розвитку міста взагалі відсутні субвенції. У той же час із державного бюджету України на окремі об'єкти виділяються субвенції на розвиток інфраструктури міста, що підтверджує високий рівень централізації бюджетних коштів у державному бюджеті.

Згідно зі ст. 71 Бюджетного кодексу України, до витрат бюджету розвитку місцевих бюджетів належать :

- 1) погашення місцевого боргу;
- 2) капітальні видатки, включаючи капітальні трансферти іншим бюджетам (крім капітальних видатків, що здійснюються за рахунок визначених пунктами 2–15 ч. 2 ст. 69 БК України надходжень спеціального фонду місцевих бюджетів);
- 3) внески органів влади АРК та органів місцевого самоврядування до статутного капіталу суб'єкта господарювання;
- 4) проведення експертної грошової оцінки земельної ділянки, що підлягає продажу, відповідно до статті 128 Земельного кодексу України, за рахунок авансу, внесеного покупцем земельної ділянки;
- 5) підготовка земельних ділянок несільськогосподарського призначення або прав на них державної (до розмежування земель державної та комунальної власності) чи комунальної власності для продажу на земельних торгах і проведення таких торгів.

Видатки бюджету розвитку місцевих бюджетів, відповідно до Бюджетного кодексу України, є основним джерелом фінансування інвестиційної й інноваційної діяльності місцевого самоврядування.

Капітальні видатки бюджету розвитку спрямовуються на соціально-економічний розвиток регіонів; виконання інвестиційних програм (проектів); будівництво, капітальний ремонт та реконструкцію об'єктів соціально-культурної сфери й житлово-комунального господарства; будівництво газопроводів і газифікацію населених пунктів; будівництво та придбання житла окремим категоріям громадян відповідно до законодавства; розвиток дорожнього господарства; інші заходи, пов'язані з розширеним відтворенням [7].

Як зазначено в ст. 71 Бюджетного кодексу України, капітальні видатки в загальному фонді бюджету не плануються, а відображаються в бюджеті розвитку, який є складовою частиною спеціального фонду бюджету. У зв'язку з цим у бюджеті м. Луцька встановлено профіцит спеціального фонду бюджету в сумі 6728,8 тис. грн, джерелом фінансування якого визначено передачу коштів із загального фонду бюджету до бюджету розвитку.

На практиці таке спрямування коштів проводиться за невідкладної потреби проведення витрат розвитку території, недостатності коштів бюджету розвитку. Зазначене свідчить про те, що під час розгляду й затвердження міського бюджету рада змушена скорочувати видатки загального фонду на основні галузі бюджетної сфери (освіта, охорона здоров'я, культура та ін.) для забезпечення невідкладних видатків бюджету розвитку. У місті такими невідкладними видатками є погашення боргу минулих років за муніципальними кредитами, які не забезпечуються доходами бюджету розвитку.

Видатки бюджету розвитку міста у 2011 році передбачені в розмірі 22 028,8 тис. грн. Основні кошти буде спрямовано на капітальний ремонт та реконструкцію об'єктів соціально-культурної сфери міста. Слід зауважити, що частина коштів, а саме 6000 тис. грн, використовується на погашення кредиторської заборгованості за роботи, виконані в минулому році.

Крім того, 2000 тис. грн спрямовано департаменту житлово-комунального господарства для:

- реконструкції вулиць міста в розмірі 1200 тис. грн.;
- капітальною ремонту контактної мережі в розмірі 800 грн.

На капітальні видатки органів місцевого самоврядування передбачено спрямувати 370 тис. грн, із них 295 тис. грн – на проведення капітального ремонту адмінприміщення міської ради та 75 тис. грн – на придбання комп'ютерної техніки. На проведення робіт у закладах охорони здоров'я виділено 1028,8 тис. грн.

Крім того, 230 тис. грн буде направлено на капітальний ремонт житлового фонду, 200 тис. грн – на капітальний ремонт контактної мережі, 100 тис. грн – на виготовлення проектної документації на добудову СШ № 5, 30 тис. грн – на поповнення бібліотечного фонду.

У той же час за рахунок коштів бюджету розвитку у 2011 році планується погасити запозичення 2008 року в розмірі 10 000 тис. грн.

У складі видатків спеціального фонду бюджету міста є видатки на реконструкцію, будівництво й капітальний та поточний ремонт і утримання доріг. На 2011 рік планується спрямувати 1281,2 тис. грн на :

- поточний ремонт світлофорних об'єктів – 200 тис. грн;
- розмітку доріг – 400 тис. грн;
- обслуговування та встановлення дорожніх знаків – 100 тис. грн;
- зимове утримання вулиць міста – 581,2 тис. грн. [1].

Висновки й перспективи подальших досліджень. У результаті аналізу інвестиційної складової бюджету м. Луцька необхідно виділити такі проблемні питання:

1. Бюджет розвитку міста не відображає реального стану інвестиційного складника місцевих бюджетів, оскільки значна частина фінансових ресурсів загального фонду має також призначення видатків розвитку, тому їх можна вважати бюджетними інвестиційними видатками. Це стосується частини власних, закріплених за місцевими бюджетами доходів і міжбюджетних трансфертів із Державного бюджету України.

2. Відсутність у бюджеті розвитку міста субвенції на здійснення інвестиційно-інноваційної діяльності підтверджує високий рівень централізації бюджетних коштів у Державному бюджеті України.

3. В умовах обмеженості фінансових ресурсів із метою збільшення обсягів надходжень інвестицій та підвищення ділової активності доцільно використовувати всі законодавчо визначені засоби взаємодії державних партнерів із приватними партнерами на основі принципів державно-приватного партнерства. Особливо це стосується житлово-комунального господарства. (Закон України «Про державно-приватне партнерство» № 2404-17 від 01.07.2010 р.) [8].

4. Із метою розширення бюджетного інвестування у розвиток комунальної власності та підвищення ефективності її використання доцільно було б надати право органам місцевого самоврядування зараховувати частину податку на додану вартість. Це збільшить зацікавленість органів місцевого самоврядування в розширенні бази оподаткування цього податку через сприяння розвитку малого й середнього бізнесу та залучення інвестицій в основний капітал.

5. Процес інвестування з державного й міського бюджетів не має сталої тенденції через відсутність стратегічних параметрів бюджетного інвестування. Тому основні показники стратегічного розвитку міста доцільно прогнозувати на довготривалу перспективу, у якій передбачати бюджетні інвестиції як частку бюджетних асигнувань до обсягів ВВП за роками в розмірах, які б забезпечували сталі темпи приросту.

6. Забезпечення жорсткої системи контролю за цільовим та ефективним використанням бюджетних коштів, спрямованих на розвиток міста.

Отже, зростання інноваційного потенціалу міста можливе за умови реформування національної інноваційної системи, визначення стратегічних орієнтирів політики держави, спрямованих на досягнення економічного зростання, підвищення ролі органів місцевого самоврядування в питаннях інвестиційно-інноваційної діяльності.

Література

1. Бюджет м. Луцька на 2011 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lutsk.ua> (12.09.2011р.)
2. Закон України «Про інноваційну діяльність» № 40-IV від 04.07.2002р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua (12.09.2011р.)
3. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 16.01.2003 р. №433-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua (12.09.2011р.)

4. Програма економічних реформ на 2012–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава»// president.gov.ua (12.09.2011р.)
5. Постанова Верховної Ради України «Про основні напрями бюджетної політики на 2011 рік» № 2318-IV від 04.06.2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua (12.09.2011р.)
6. Закон України «Про Державний бюджет України на 2011 рік» № 2857-17 від 27.07.2011р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua (12.09.2011р.)
7. Бюджетний кодекс України № 2456-IV від 08.06.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua (12.09.2011р.)
8. Закон України «Про державно-приватне партнерство» № 2404-17 від 01.07.2010р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua (12.09.2011р.)
9. Затонацька Т. Г. Бюджетні інвестиції в реальний людський капітал як інструмент впливу на соціально-економічний розвиток / Т. Г. Затонацька // Наукові праці НДФІ. – 2008. – № 1(42). – С. 86–100 (12.09.2011р.)

Статтю подано до редколегії
30.09.2011 р.